

ΑΠΟ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΣΚΛΑΒΙΑΣ

ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ, Ο ΣΤΑΥΡΑΕΤΟΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

(Κατ' ἀφήγησιν τοῦ συντρέφου τοῦ ἠρωικοῦ κλέφτη, Φραγγίστα)

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

1 καρμόματα εἶν' αὐτό, Βεζύρ' Ἀλῆ πασά !
Θέξ, λέει, νὰ χαρίσης τῆ ζωῆ σου τοὺς φονιά-
δες τῶν Ἀρβανιτῶν ; Ὁ Ἀφήγησ Ζωντανὸς
τοὺς Κατσαντωνίους νὰ σουλατσάρουν σὰ δῶ
καὶ σὰ κεί, 'μπρὸς στὰ μάτια τῶν γυναικῶν
ἐκείνων πούχρυσαν τὸ αἷμα τους γιὰ τὴν ἀ-
φεντιά σου !. Θὰ σηκωθῆ ὅλη ἡ Ἀρβανιτιά
στὸ ποδάρι, πασά μου, ἀκουτο ποῦ στὸ λέω.
Κι' ἂν δὲν κάνης ἐοῦ ἐκεῖνο ποῦ πρέπει,
θὰ τὸ κάνουμε ἐμεῖς ἡ γυναῖκες, μὰ τὸ ναί !
Θὰ τὸν σκοτώσω ἐγὼ, μὲ τὰ ἴδια μου τὰ χέ-
ρια, τὸν ἀπιστο τὸν κλέφτη ! Γρήγορα ξε-
γνάξ, πασά μου. Ξέχασες τὸν ἄντρα μου, τὸ
Βελῆ-Γκέκα, ποῦ μοῦ τὸν σκότισε ὁ κακοῦρ-
γος ὁ ραγιάς. Μὰ ἐγὼ δὲν ξεχνῶ. Τὸ αἷμα τοῦ ἀντρός μου
βογγάει καὶ σκουίζει, ζητώντας ἐκδίκησι. Μὴ διατάξης, Βεζύρ' Ἀλῆ
πασά. Κατάλυσε τους τοὺς φονιάδες γιὰ νὰ βάλουν γνάθοι ὅσοι τολ-
μᾶνε νὰ σηκώσουν κεφάλι σὲ σένα. Βασανίστέ τους σκληρὰ, ὅπως
τοὺς ἀξίζει γιὰ νὰ δούν φρόν στὰ σκοτάδια τοῦ ἄλλου κόσμου οἱ σκο-
τωμένοι.

Μπρὸς στὸ χεῖμαρο αὐτὸν τῆς φρενιασμένης Ἀρ-
βανίτισσας ποῦ τὴν παρέφερε ἡ δίψη τῆς ἐκδίκη-
σεως, ὁ Ἀλῆς βουβάθηκε, δὲν εἶχε κουράγιο νὰ φέ-
ρη ἀντίρρηση.

Τὸ ἀρβανιτικο γυναικομακίον τὸν εἶχε τραγου-
ρεῖ σὰν μαῖο σύννεφο, ἀγριο κι' ἀπειλητικό, ἔτοιμο
ν' ἀστράψη καὶ νὰ βροντήση.

— Λοιπὸν, πασά μου, τί θ' ἀποφασίσης ;
— Ὁ Ἀλῆς κούνησε τὸ κεφάλι του καὶ ἀπάντησε :
— Καλὰ, ὄρε. Θὰ γίνῃ τὸ θέλημά σας..

Ἡ ἀρβανίτισσας ἀλάλαξαν ἀπὸ χαρὰ καὶ ἱκανο-
ποιοί.

Ὁ θάνατος τοῦ Κατσαντώνη καὶ τοῦ Χασιώτη
ἦταν περὶ σίγουρος.

Μὰ τόσο ἡ Ἀρβανίτισσας ὅσο καὶ οἱ μλημένοι
καταλλῆλως αὐλικοὶ τοῦ Ἀλῆ πασά, δὲν περιωρίστη-
καν στὸ θρίαμβό τους αὐτόν. Δὲν ἤθελαν νὰ θανατο-
θοῦν ἀπλῶς ὁ Κατσαντώνης κι' ὁ Χασιώτης. Ἦθελαν
νὰ βασανιστοῦν προηγουμένως οἱ δύο κλέφτες, ἤθε-
λαν νὰ τοὺς δούνε νὰ πεθαίνουν μέσα σὲ φρικτὰ μαρ-
τύρια.

Κι' ὁ Πασάς ὑπέκλυψε καὶ στὴν ἀξίωσί τους
αὐτῆ.

— Καλὰ εἶπε. Θὰ διατάξω νὰ σπᾶσουν μὲ τὸ
γυφτικο σφυρί, πάνω στ' ἄμῃον, τὰ πόδια τοῦ Κα-
τσαντώνη, ἀμῖο σ' ἀμῖο, κόκκαλο σὲ κόκκαλο !

— Ἔτσι, πασά μου, τώρα εἶσαι ὁ ἀφέντης μας
ὁ ἀληθινός ! στρίγκλωσε χαροῦμένη καὶ ἱκανοποιημένη
ἡ χήρα τοῦ Βεληγκέκα.

Καὶ πρόσθεσε ὕστερα :
— Καὶ τοῦ Χασιώτη τί μαρτύριο θὰ διατάξης νὰ
τοῦ κάνουν ;

— Θὰ τοῦ πᾶσουν μὲ μὰ σπαθιά τὸ κεφάλι !
ἀποκρίθηκε ὁ Ἀλῆς, δείχνοντας συγχρόνως μὲ τὸν
τόνο τῆς φωνῆς του καὶ τὸ κατωσφιασμένο του δεῖ
δὲν ἐνοούσε νὰ βασανισθῇ καὶ τοὺς δύο ἀδελ-
φοὺς.

Ὅταν ἔραθαν οἱ Ἕλληνες Γιαννιώτες τὴν ἀπόφασί τοῦ Ἀλῆ
βυθίστηκαν σὲ ἀπερίγραπτη λύπη. Τίποτε περὶ δὲν μπορούσε νὰ γίνῃ
γιὰ τοὺς δύο ἀδελφοὺς.

Καὶ πράγματι τὴν παραμονὴ τοῦ Πάσχα, ἀνήμερα τοῦ Μεγάλου
Σαββάτου, ποῦ οἱ Χριστιανοὶ τοιμαζόντουσαν νὰ γιορτάσουν τὴν
Ἀνάστασι τοῦ Σωτήρος, εἰδοποίησαν τοὺς ἠρωικοὺς κλέφτες ὅτι ἔ-
φτασε ἡ στεγνὴ τους ὥρα.

Ὅτι ὁ Κατσαντώνης ὅμως οὐτὸ ὁ Χασιώτης δειλιάσανε. Σὰν ἀ-
ληθινὰ παλληκάρια τοιμαζήσαν ἀτάραχοι γιὰ τὸ φρικτὸ μαρτύριο
ποῦ τοὺς περίμενε.

Ἰσχυρὴ συνοδεία μετέφερε τοὺς δύο ἀδελφοὺς εἰς τὸν τόπον
τοῦ μαρτυρίου των, κάτω ἀπὸ τὸν μεγάλο, γέρικον πλάτανο, στὸν
ἴσιον τοῦ ὁποῦ ἴσοι καὶ τόσοὶ Ἕλληνες ἐμαρτύρησαν καὶ ἐθανα-
τώθησαν !

Ἀπαίσιοι τουρκόγυφτοι δῆμιοι ἐπεριμέναν ἐκεῖ τοὺς δύο ἀδελ-
φοὺς..

Πλήθθ τουρκάλβανῶν εἶχαν συγκεντρωθῆ στὸν γύρω χῶρο, γιὰ
νὰ παρακολούθησον τὴν ἐκτέλεσι, νὰ χαροῦν τὰ μάτια τους καὶ νὰ
χορτάσουν αἷμα !

Δὲν ἔλειπαν οὐτε ἡ γυναῖκες. Εἶχαν τρέξει κι' αὐτὲς γύρω στὸν
αἰματοποτισμένο πλάτανο. Πρῶτῃ καὶ καλύτερῃ ἡ χήρα τοῦ Βελῆ
Γκέκα καὶ ἡ ἄλλες Ἀρβανίτισσες ποῦ ὁ Κατσαντώνης τοὺς εἶχε
σκοτώσει τοὺς δικούς των.

Τὰ δύο ἀδέφια ξεμολογήθηκαν καὶ μεταλάβανε πρὶν φτάσουν
στὸν τόπο τοῦ μαρτυρίου τους.

Κι' ἐπὶ τέλος φτάσανε ἐκεῖ δεμένοι γερὰ, ἄλλαξαν τὸ στεγνὸ
φυλί.

— Καλὴ ἀντίμωσι στὸν ἄλλο κόσμο, ἀδερφέ μου ! εἶπε ὁ Χασ-
ιώτης στὸν Κατσαντώνη.

Ὁ Κατσαντώνης τὸν κύτταξε μ' ἀγάπη, τοῖσφι εἶπε ἕνα βλέμμα
σὰν νὰ τοῦλεγε :

— «Κουράγιο, Χασιώτη ! Νὰ τοὺς δεῖξουμε ὄρε, πὼς ξέρουν
νὰ πεθαίνουν τὰ παλληκάρια !»

Πραγματικὰ ὁ Χασιώτης εἶδεξε μεγάλο θῆρος στὶς στεγνὲς αὐ-
τὲς στιγμὲς τῆς ζωῆς του. Γονάτισε μπρὸς τὸν δῆμιο κι' ἄφησε
τὸν πῆρ τὸ κεφάλι, χωρὶς νὰ δειλιάσῃ, χωρὶς νὰ λιποψυχήσῃ
Πέθανε σὰν ἄνδρας !

Κι' ὁ γέρικος, ὁ στοιχειωμένος πλάτανος ποτίστη-
νε μὲ τὸ αἷμα του, γιὰ νὰ θεριέψῃ περισσότερο καὶ
ν' ἀπλώσῃ περὶ ψηλὰ τὰ κλαδιά του.

Πρὶν περὶγρᾶφουμε τὸ μαρτύριο τοῦ Κατσαντώνη
δημοσιεύουμε ἐδῶ μέρος τοῦ ὑπερχύου ποιήματος τοῦ
ποιητοῦ Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου τοῦ σχετικοῦ μὲ
τὸ τέλος τῶν δύο ἀδελφῶν :

«Καὶ μίαν αὐγὴ στὸν Πλάτανο π' ἀπὸ μικρὸ κλω-
[νάρ]

Ἐχόντρυνε κ' ἐπλάτνευε βυζαίνοντας τὸ γαῖμα,
Τὴν ὥρα τους τὴν ὕστερη, βαρεῖα σιδηρομένη,
Τοῦ Βάλτου, τοῦ Σηρόμερου τὰ δύο θεριά προσμύ-
[νον].

Χίλιον λογίωνε σύνεργα, δαυλιά, σφυρί κι' ἄμῃον.
Σκόρπια στὸ χῶμα φρίσκονται κ' ἐκείνοι τὰ τηρᾶνε.
Ὁ Γιῶργος σὰν κ' ἐδικίμασε γιὰ τὸ γλυκὸ τ' ἀδέλφι,
Τοῦ Κατσαντώνη μὴ ματιά, κ' ἐστέρησε τὸ δάκρυ.
Κ' ἐκεῖ ποῦ διηγόντανε τ' ὄνα τ' ἀδέφια στ' ἄλλο
Τὰ περασμένα νεῖτα τους, τὴν κρῦα τῆ βρυσούλα,
Τὸ φρόβο τοῦ Ἀλήπασα, τοῦ Γκέκα τῆ λαχτάρα,
Ἄζαφρ' ἀοτάρφει ἕνα σπαθὶ καὶ γέρνει ἕνα κεφάλι.
— «Χριστὸς Ἀνέστη πλάκωσε !», φωνάζ' ὁ Κατσαν-
[τώνης].

Κ' ἕνα φιλι στεγνὸ φιλι ἀπὸ μακρὰ τοῦ ῥίχνε.
Μέο' τὰ κλαριά τοῦ Πλάτανου, μέο' τὰ χλωρὰ τὰ
[φύλλα]

Σὰν νάταν στὸ λημέρι τῆς ἐκρῦφτης ἡ ψυχῆ του,
Κ' ἐκύτταξε τὸν ἀδελφὸ, ποῦ τὸν ἐμαρτυροῦν.
Ὁ Πλάτανος σὰν ἔνοιωσε στὴ ρίζα του τὸ γαῖμα,

Ἀλαίμαργα τὸ ρούφηξε δὲ μὴ τὸ πιτὶ τὸ χῶμα.

Κ' ἐστοίχισε καὶ ἐθέρηψε κ' ἄπλωσε τὰ κλωνάρια,
Τόσο χοντρὰ κι' ἀτάραγα καὶ τόσο φρονιμᾶμένα,
Ποῦ τ' ἄβλεπ' ὁ Ἀλήπασας, τὴ νύχτα στ' ὄνειρό του.
Κ' ἐφώνηζε κ' ἐλάμπαζε μὴν ἐλθ' ἐκεῖν' ἡμέρα,
Ποῦ τὰ κλαριά τοῦ Πλάτανου τὴν πόλι θὰ πλάκωσουν.
Δυὸ γύφτοι τὸν ἐστράφασαν δεμένον στ' ἄμῃον,
Κ' ἀρχίσανε μὲ τὸ σφυρί νὰ τὸνε πελεκᾶνε.

Σκληθρὸς πετοῦν τὰ κόκκαλα, σκορπᾶνε τὰ μελῶδία,
Νεῦρα, κομμένα κρέατα σέρνεται σὰν ἐσοκλύδία.
Κ' ἐκειὸς τηράει τὸν σθᾶνὸ «αἱ γλυκοτραγουδάει :

— «Χτυπάτε, πελεκάτε, σκυλιά, τὸν Κατσαντώνη
Δὲν τὸν τρομάξ' Ἀλήπασας, φωτιά, σφυρί, κ' ἄμῃον».
Μιὰν ὥρα πελεκοῦσαν, τὰ χέρια τους δειλιάζον.
Οἱ γύφτοι βαρεθῆκανε καὶ τὸ λαϊμὸ τοῦ κόβου.
Ἀνοιγοκλειοῦδ' ὁ λάργγας, μαῦρο πετὰ τὸ γαῖμα
Καὶ μέο' τὸν κόμμινο τ' ἀφρὸ, μέο' τὴν βραχνὴ γαργάρα
Μισοκομμέν' ἀκούγονται τοῦ τραγουδιοῦ τὰ λόγια :
— «Χτυπάτε, πελεκάτε, σκυλιά, τὸν Κατσαντώνη
Δὲν τὸν τρομάξ' Ἀλήπασας, φωτιά, σφυρί, κ' ἄμῃον !».

(Ἀκολουθεῖ)

